

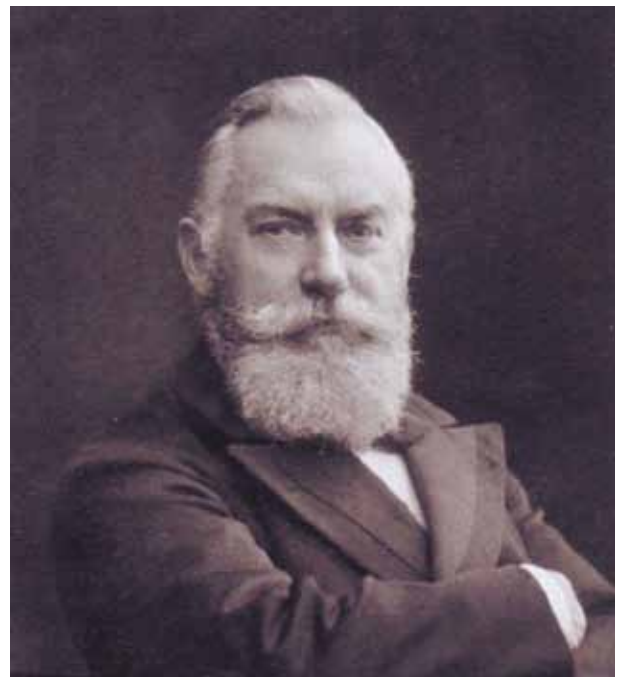
Vincenz Czerny (1842-1916), chirurg tegen wil en dank, plastisch chirurg bij toeval

B. Haeseker

Vincenz Czerny werd op 14 november 1842 geboren als derde kind in een apothekersfamilie in de Duits-Boheemse plaats Trautenau, het huidige Trutnov in Tjechië. Hij bezocht het gymnasium in Jitschin, thans Jičín in Tjechië en behaalde zijn eindexamen op 18-jarige leeftijd. Omdat Jitschin veertig kilometer verderop lag, verbleef Vincenz vanaf zijn elfde jaar in een internaat. In zijn schooljaren toonde hij veel belangstelling voor de natuurwetenschappen, met name biologie en fysiologie. Na de middelbare school schreef hij zich aanvankelijk in aan de universiteit van Praag voor de studie natuurwetenschappen, maar al spoedig daarna maakte hij een overstap naar de universiteit van Wenen om daar geneeskunde en fysiologie te studeren. In 1868 behaalde hij zijn artsdiploma.

EXPERIMENTEEL FYSIOLOGISCH WERK IN WENEN

In Wenen toonde hij interesse in enkele bijzondere aspecten van de geneeskunde: de fysiologie en interne geneeskunde. Tijdens een intensieve cursus bij de oogarts Ferdinand von Arlt (1812-1887) beschreef hij blindheid bij konijnen (*Blendung der Nethaut durch Sonnenlicht*, 1867) door directe blootstelling aan zonlicht. Het merkwaardige was dat hij de conclusie van het onderzoek niet voor zichzelf in acht nam. Tien jaar later in Heidelberg bestudeerde hij frequent, met onbeschermde ogen, zonsondergangen met als treurig resultaat een permanente blinde plek op zijn eigen retina aan de rechterzijde. Over een chirurgische loopbaan had hij een duidelijke mening. Het was een nuttig vak in bepaalde situaties, maar de aanblik van het theatrum chirurgicum maakte hem al misselijk. Czerny hield een serie heldere voordrachten over de fysiologie van kleuren op verzoek van de fysioloog Ernst von Brücke (1819-1892) en trok daarmee de aandacht van de chirurg Theodor Billroth, die hem wist te overtuigen toch maar chirurg te worden. Hij bood hem een opleidingsplaats aan en zo werd Czerny, die het aanbod niet weigeren kon, chirurg tegen wil en dank. Hij stelde wel als voorwaarde dat hij zijn wetenschappelijk onderzoek kon voortzetten met nadruk op oncologisch onderzoek. Dat was geen bezwaar en zo werd Czerny over de streep getrokken. Onder Billroth bestudeerde hij verschillende technieken om de slokdarm te verwijderen bij honden. Verder onderzocht hij de laryngectomie bij proefdieren en ontwikkelde hij een kunstmatige larynx. In het begin van zijn opleiding bij Billroth deed hij veel experimenteel dieronderzoek en histologisch laboratoriumonderzoek naar zenuwherstel en het lot van huidtransplantaten. Als assistent van Billroth bezocht

Vincenz Czerny.

hij bij wijze van 'grand tour' de klinieken van diverse vernaamde hoogleraren. De rondreis bleef in eerste instantie beperkt tot Duitsland met werkbezoeken aan Karl Thiersch in Leipzig, Bernhard von Langenbeck in Berlijn en Richard von Volkmann in Halle. In zijn spaarzame vrije tijd speelde hij piano en genoot van de muzikale talenten van zijn leermeester Billroth en de componist Brahms.

Inmiddels was zijn reislust flink aangewakkerd en werd zijn actieradius steeds groter. Hij beperkte zich niet meer tot Duitsland. In 1872 reisde hij, inmiddels hoogleraar in Freiburg, naar Engeland om de kliniek van Lord Joseph Lister te bezoeken, aangetrokken door de opmerkelijke successen en de penetrante geur van de antiseptische carbolvernevelaars (puffing Billy). Bij Sir Thomas Spencer Wells bewonderde hij diens uitstekende resultaten van ovariectomieën, destijds meestal een levensbedreigende operatie.

DE FRANS-DUITSE OORLOG VAN 1870-1871

In 1870 trok Billroth met zijn favoriete leerling Czerny ten strijde tegen de Fransen, niet om te vechten, maar om de oorlogsslachtoffers chirurgisch ter zijde te staan. Zij bezoch-

ten het gruwelijke slagveld en werden tewerkgesteld in een militair hospitaal. Over deze periode hield hij later een, niet gepubliceerde, voordracht waarin hij zijn visie gaf over transplantatie (replantatie) van volledig gescheiden lichaamsdelen bij oorlogsgewonden.

HOGLERAAR CHIRURGIE TE FREIBURG (1871-1877)

In 1871 werd Czerny door professor Adolf Kussmaul uitgenodigd de leerstoel chirurgie in Freiburg te bekleden. De jonge hoogleraar, slechts 29 jaar, wist zich daarbij gesteund door Billroth die hem zeer geschikt achtte voor deze functie. In Freiburg werd direct begonnen het ziekenhuis in te richten naar zijn wensen, inclusief een flink onderzoekslaboratorium. Hier kon hij beschikken over de kennis van eminente wetenschappers als Paul Langerhans, en de nog jonge Paul Ehrlich. Hij reisde verder heel Europa door, eerst naar Engeland, later ook naar Zwitserland, Italië en Spanje, Griekenland en Scandinavië. In 1872 trad hij in het huwelijk met Luise Kussmaul, dochter van bovengenoemde hoogleraar interne geneeskunde. Het huwelijk werd gekenschetst als zeer gelukkig en samen kregen zij vier kinderen drie zoons en een dochter. De reizen gingen nu verder dan Europa: naar Rusland, Sint Petersburg en Moskou, Egypte en San Francisco in de Verenigde Staten. Studie en vrijetijdbesteding gingen tijdens deze reizen steeds vaker hand in hand. Het aangename werd met het nuttige verenigd.

HOGLERAAR HEELKUNDE IN HEIDELBERG (1877-1916)

In 1877 volgde zijn benoeming tot hoogleraar chirurgie in Heidelberg. Hij was inmiddels een imposante verschijning geworden met lang golvend achterover gekamd haar en een volle baard, de traditionele dracht van de meeste chirurgen in Duitssprekende landen in die tijd. In de buitenlucht werd het hoofd gedekt door een sierlijke flambard. Zijn autoriteit op heelkundig gebied was onbetwistbaar. Honderden, meestal vrij korte artikelen, vloeiden uit zijn pen. Czerny sprak vlot Engels, Frans en Italiaans naast zijn moedertaal Duits en Tjechisch. Hij zal met zijn woeste haardracht ongetwijfeld een diepe indruk bij zijn patiënten hebben achtergelaten. Het liefst bracht hij zijn tijd in het laboratorium door om kankerstudies te verrichten. In 1906, op de leeftijd van 67 jaar, legde hij zijn functie als hoogleraar chirurgie neer en richtte hij het eerste Duitse kankerinstituut op. Voor het ontwerp en de inrichting van een doelmatig gebouw bezocht hij Moskou in Rusland en Buffalo in de Verenigde Staten, die al eerder een kankerinstituut stichtten. Het is dus niet verwonderlijk dat hij ook toetrad tot het bestuur van de Société Internationale de chirurgie. In 1908 werd hij in Brussel tot voorzitter gekozen. Tot zijn dood in 1915 bleef hij directeur van het Deutsche Krebsforschungszentrum in Heidelberg. Vererende uitnodigingen van universiteitssteden als Praag, Würzburg en Wenen om daar het hoogleraarsambt te bekleden, wees hij van de hand. Hij bleef Heidelberg trouw.

CZERNY EN DE PLASTISCHE CHIRURGIE

De combinatie van oorlogschirurgie en kankerchirurgie lijkt

bij Czerny de oorzaak te zijn van zijn belangstelling voor de plastische en reconstructieve chirurgie. In 1889 publiceerde Czerny een interessant artikel over een mondhoekplastiek, met een dubbel geklapte gesteelde lap uit de halsregio. In november 1893 opereerde hij een patiënte met mammary hypertrofie en een fibroadenoma in de linkerborst. Het toeval wilde dat er een stevig lipoom in de rechterflank aanwezig was. Dat leek uitstekend materiaal te zijn en vroeg als het ware om een autologe vettransplantatie. Lipoma en kapsel werden in het secundaire defect geplaatst na excisie van het fibroadenoma. Na drie dagen vond wonddrainage plaats. Na een maand mocht zij het ziekenhuis verlaten. Na een half jaar was de geopereerde borst nog gevoelig en een jaar na de operatie (december 1894) was de linkerborst goed van vorm, weliswaar iets kleiner geworden en vaster aanvoelend. De gevoeligheid was verdwenen. In 1895 beschreef Czerny de correctie van een zadelneus. Hij reconstrueerde een nieuw dorsum voor de neus met behulp van bot en kraakbeen van de zijwanden van de neus. In 1897 reconstrueerde hij de urethra na excisie van een tumor. Ook experimenteel hield hij zich bezig met vele transplantatietechnieken en -materialen, zoals het aanbrengen van dunne huidtransplantaten volgens Thiersch op granulerende wondoppervlakken.

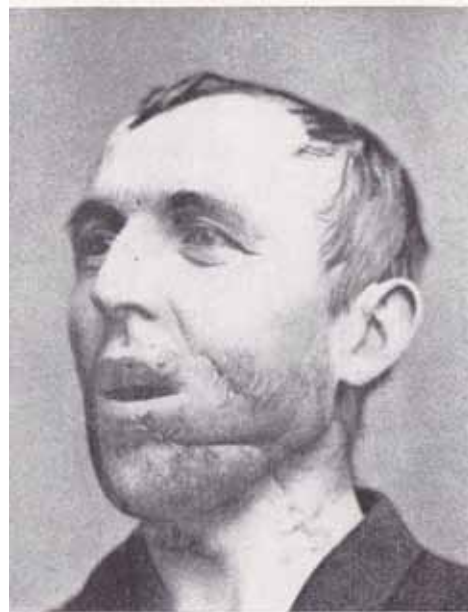

Fig. 1338.
(Aus: Czerny in Bruns, Beiträge f. Chirurgie,
Bd. 4, Heft 3 1889.)

Vincenz Czerny Mundwinkelplastik 1889.

De eerste oorlogservaringen deed Czerny op tijdens de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871. De tweede keer was bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914. Hij werd toen bevorderd tot militair chirurg in de rang van generaal à la suite. Lang zou deze oorlogservaring niet duren, want hij overleed een jaar later te Heidelberg.

CZERNY EN KANKERONDERZOEK

Czerny hanteerde makkelijker het operatiemes dan de pen.

Zijn artikelen waren kort, min of meer aforistisch en een meerdelig leerboek over chirurgie zat er niet in. Op dit gebied van kankeronderzoek heeft Czerny het meeste naam gemaakt. Het Czerny Kankerinstituut in Heidelberg bestaat nog steeds en draagt zijn naam, en er is een straat en een brug in Heidelberg naar hem genoemd. Er werden hem vele onderscheidingen toegekend tijdens zijn arbeidzaam leven. Aan erkenning heeft het niet ontbroken. Hij combineerde zijn Institut für Experimentelle Krebsforschung met het Samariterhaus, een klinische afdeling voor de behandeling van ongeveer vijftig kankerpatiënten. Er werd multidisciplinair gewerkt om kanker onder één dak te onderzoeken en te bestrijden, waarbij ook voor het eerst radiotherapie werd

Vincenz Czerny opereerde nog zonder aparte operatiekleding. Twee schorten gaven bescherming tegen het spatten.

toegepast. Czerny ontwikkelde op latere leeftijd leukemie als gevolg van onbeschermd blootstelling aan X-stralen. In zijn eigen kankerinstituut werd hij hiervoor behandeld, maar het mocht niet baten. Hij stierf op 3 oktober 1916, ruim 73 jaren oud. Hij was een van de vele röntgenmartelaren. Max Wilms (1867-1918), wiens naam ook voortleeft in een eponiem, schreef een in memoriam in het Duitse toonaangevende chirurgieblad *Zentralblatt für Chirurgie* eind december 1916. Hij eindigde zijn pathetische lijkrede met de zin: "Nun ruht die Hand, die Tausenden Gesundheit wiedergab; ein Leben ist abgeschlossen, dem Arbeit und Schaffen Pflicht und Freude war, das dadurch aber auch so reich war an Erfolgen, wie es nur wenigen Menschen beschieden ist." Als eponiem is Czerny bekender geworden als oncologisch chirurg en door zijn darmnaad. De spraakmakende autoplastiek van het lipoma in een poging om een borst te reconstrueren berustte op de toevallige aanwezigheid van het vetgezwel. Er werd een Vincenz Czerny-prijs in het leven geroepen voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek op het gebied

van de oncologie.

VETONDERZOEK IN NEDERLAND

In Duitsland pasten diverse chirurgen vettransplantaties met wisselend succes toe. Vooral Erich Lexer (1867-1937) gebruikte veel vrij vet en zijn indicatiegebied was ruim. Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek naar autologe vettransplantaties werd echter nauwelijks verricht, hoewel zijn leerling Eduard Rehn (1880-1972) een poging daartoe deed. Nederlands onderzoek bracht ten slotte uitkomst. In 1966 promoveerde Freerk Geerds Bouman in Groningen bij Eerland op het proefschrift *Autotransplantatie van vetweefsel, een experimenteel en klinisch onderzoek*. Er werd door hem bij varkens vastgesteld dat de vaatvoorziening tussen transplantaat en omgevend weefsel binnen dertig uur tot stand kwam. Zijn conclusie luidde dat de combinatie van eigenschappen van vetcellen ongunstig is voor vrije transplantatie. Een vaatrijk acceptorbed geeft een hogere kans van slagen met minder volumeverlies. Voor de vascularisatie maakt het geen verschil of er dermis aan het vet vast zit. Het transplantaat is met dermis wel beter te hanteren. Daarna werd het stil rondom vrije vettransplantaten, nieuwe kunststofproducten deden hun intrede in de reconstructieve mammachirurgie.

LITERATUUR

1. Czerny V. Drei plastische Operationen. III Plastischer Ersatz der Brustdrüse durch ein Lipom. *Archiv klin Chir* 1895;50:7-8.
2. Wilms M. Vincenz Czerny †. *Zentralblatt für Chirurgie* 1916;43:1017-8.
3. Lexer E. Zur Gesichtsplastik. *Archiv für klinische Chirurgie* 1910;92:749-93.
4. Lexer E. *Wiederherstellungschirurgie*. Leipzig, 1920.
5. Bouman FG. *Autotransplantatie van vetweefsel. een experimenteel en klinisch onderzoek*. Deventer, 1966.
6. Goldwyn R. Vincent Czerny and the beginnings of breast reconstruction. *Plast Reconstr Surg* 1978;61:673-81.
7. Lieberman-Meffert D, Stein HJ, White H., II. Vincenz Czerny (1842-1915): Grand Seigneur of oncologic Surgery. *Life, influence and work of the Second congress president of the ISS/SIC*. *World J Surg* 2000;24:1589-98.

CORRESPONDENTIEADRES

Dr. Barend Haeseker
George Washingtonlaan 22
2285 CG Rijswijk
E-mail: haeseker34@zonnet.nl